FIATAL MŰSZAKIAK TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKA XIX.

Kolozsvár, 2014. március 20–21.

KONCEPCIÓZUS LAKÓÉPÜLETTERVEZÉS ÉS LEHETSÉGES EREDMÉNYEI

CONCEPTUAL RESIDENTIAL BUILDING DESIGN AND POSSIBLY RESULTS

MEDVEGY Gabriella

Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar, Tervezési és Építészeti Ismeretek Tanszék. 7624 Magyarország, Pécs, Rókus utca 2. tel: +36 72 501 500/23769, medvegygabriella@pmmik.pte.hu

Abstract

Every design begins with a search of an idea, the designer unlocks creativity -but the building is not born in a vacuum. It's a result of many architectural intentions, a response to the contexts. This is why the parameters set out „architectural program-user aspects”, „architectural, designer intentions”, „lower surroundings and urbanization” and „climate, geographic location”. These contains generate new design parameters. At the very start of the design process can be this „design parameters” very helpful – the connection between them can generate now contains and move new inspirations to focus – with the objective views.

Keywords: design process, design methods, architectural inspiration, individual concept

Összefoglalás

Az építészeti tervezői gondolkodás bonyolult láncolatok eredménye – lakóépületek tervezésekor is. A tervező a feladat kapcsán értelmezi a feladatot, a körülményeket, a helyzetet. Döntéseket hoz, és e döntési folyamatok egymásra hatnak, újakat generálnak. Az absztrakt ezen alkotói folyamatokat próbálja meg kategorizálni, modellezni, a hatásmechanizmusokat leképezni. Egyfajta elvi térbeli tervezési módszer körvonalazódik, de nem építészeti modell formájában, hanem pusztán elméleti szinten, mely tudatos alkalmazásával valódi építészeti eredményeket lehet elérni. A dolgozat nem vonja kétségbe az alkotói individuális döntési módszerek létjogosultságát sem. Vitatható az is, hogy szabad-e efféle szigorú tervezési módszerek közé szorítani a szabad építészeti gondolkodást. Való igaz, szűk a mezsgye az intuitív építészeti szemlélet és az öncélú alkotás között – talán pont-e dilemma feloldására adhat választ a koncepciózus tervezői gondolkodás.

Kulcsszavak: lakóépülettervezés

Az épített környezetet öntudattal megélők az épített környezet folyamatos analizálásnak vetik alá. Az épület, az épített tér téralkotói koncepciója a tudatos szemlélődő számára gyakran tetten érhető, az építészeti, tervezői szándék megfigyelhető.

Az épület azonban mégiscsak „végtermék”, az alkotói folyamat nem minden eleme rakódik rá a „házra”- szerencsére. Az alkotás rögzös útja a későbbi szakmai-építészeti anekdoták alapja lesz, de ez a fajta kommunikáció mégiscsak inkább fekete-fehér, nem a tervezői folyamat valódi elemeit rögzíti, sokkal inkább emberi, szubjektív eseménysorozat.

Amikor az alkotói folyamatot és azt meghatározó, befolyásoló összetevőket „szakmaibb” módon próbáljuk meg meghatározni, a tervezői folyamatok letelejéről kell indulnunk. A

vizuális képességekkel szerencsésen megáldott építész szeme előtt valamiféle térbeli rendszer jelenik meg, melyben a tervezést a hol erősebb, hol gyengébb módon meghatározó, befolyásoló elemek egymással kölcsönhatásban új alkotói szempontot generálnak, hogy később erejüket egy másik szempont mégiscsak kioltja. A tudatos, megfontolt gondolkodás különösen sok érzékenységet követel lakóépületek tervezésekor – mert ez esetben a MEGBÍZÓ, a későbbi használó különösen megszemélyesül.

Talán ha szeretnénk leképezni a folyamatot, az épített tér alakulásának útját, az alapvető befolyásoló tartalmakat mégiscsak egy síkon kezdeném ábrázolni. A négy fő csoport, a fő tervezési koncepciót meghatározó alapvetéseket tömörítő elem a következő:

1. ábra. Az építészeti koncepciót meghatározó elemcsoportok a tervezési folyamat során

Az első az „ÉPÍTÉSZETI PROGRAM, FELHASZNÁLÓI SZEMPONTOK”. Ebben a területben a Megbízó nagy súlyt kap, az Ő felhasználói és funkcionális igényeihez igazodik az épület, az Ő valódi élethelyzete és akár pénztárcája erős szempont a tervezésben. Talán szóba kerül a szubjektív esztétika is, a tervezőre, az alkotóra komoly feladat hárul. Meg kell tudnia győzni a Megbízót, hogy ne az Ő egyéni értékrendje alapján terveződjön az épület, hanem hagyja, hogy az építészeti program közös meghatározásával tudatosan és jól, szakmai szempontok szerint alakuljon az épület.

A „KLÍMA, FÖLDRAJZI HELYZET” tágabb, meghatározó környezetet jellemez. Természetes, hogy más épületek születnek a mediterrán vidéken – bármennyire is irigyeljük Alvaro Siza gyönyörű geometrikus és részletnélküli épületeit – mint a mi esős, négy évszakkal bíró kontinentális éghajlatunkon. A kulturális, történelmi adottságok ezzel összefüggésben még bonyolítják a helyzetet. A különböző kulturális háttér különböző építészeti eredményezett – habár ezzel együtt folytonosságot is hoz, mint Santa Fe (USA) és környéke pueblo lakóházai, majd az azzal összefüggésbe hozható mai építészeti stílus, a „Santa Fe Style” [1]. A szociális értékrend, vagy a korábban már emlegetett szubjektív

esztétika kérdése ezekkel szintén összefügg, habár e közös halmazoknak később még lesz jelentősége.

A „SZŰKEBB KÖRNYEZET, URBANIZÁCIÓ” tartalom a valós, közeli helyszínre és jellemzőire utal. Gyakorlati helyzetértelmezés – amit egy építész minden esetben megtesz, a legegyszerűsebb tartalom. A beépítést, a domborzatot, vagy a rendelkezésre álló infrastruktúrát meg kell ismerni egy tervezési feladat során, a helyszíni adottságok nagyban befolyásolhatják a tervezői folyamatokat. Objektív adottságok vizsgálata.

Amikor az „ÉPÍTÉSZETI, TERVEZŐI SZÁNDÉK” is befolyásolhatja a tervezést, teljessé válik a kép. Az építész, az alkotó saját habitusa kerülhet előtérbe, megnyilvánul a léptékről, arányosságról alkotott hitvallás, vagy a formaalkotói jellemzők, sok-sok olyan szempont, amely miatt az alkotói folyamat szubjektív értéket teremt.

E négyes elemek egymás mellett, azonos súllyal vannak jelen az építészeti koncepció alakulásában, és ez alapján e harmónia közös találkozási pontjában ott van maga a DESIGN. Meg kell mondjam, e tökéletesség és rend ritkán van jelen egy alkotófolyamatban, mondhatni sohasem. Valamelyik irányba mindig tolódik kicsit a helyzet, a négy alaptartalom egymással folyamatosan konkurál, egymás fölé kerekedik.

2. ábra. Arányeltolódás a tervezésben. Bizonyos szempontok előtérbe kerülhetnek

Az idealizált tervezési feladattal hasonlóan súlyponti eltolódás esetén is léteznek evidenciák, képletszerű megoldások. A történelemből mai is ismert várak építéskor a tervező és a szűkebb környezet kevésbé játszott szerepet a folyamatokban, sokkal inkább a klimatikus jellemzők, adottságok, vagy a megbízói érdekek. Ugyanígy leképezhető az ideiglenes kiállításokra szolgáló építmények születése - az ábrán a 2015-ös Milánói Expo Pavilon tervezésére kiírt nemzeti pavilon [2] -, mely esetben a klíma, a földrajzi helyzet a legkevésbé befolyásol, de az építészeti habitus, mondanivaló különösen erős maradhatott.

A valóságban ennél sokkal árnyaltabb a kép. A gondolatmenetet folytatva a tervezői folyamatokban egy-egy koncepció-meghatározó elem erősebb lesz, a másik gyengébb, de ráadásul ezek hatnak egymásra. A tartalmak egymásba csúsznak, közös elvi halmazokat képeznek, kettős, hármas vagy teljes áthatások jönnek létre.

3. ábra. A kialakult gondolati és tartalmi metsződések és az általuk generált új tartalmak a tervezési folyamatban

A koncepciózus építészeti tervezés térbelivé válik, az egyik szegmens minősége és súlya befolyásolja a másikat, és következtetéseket enged levonni. A végeredmény maga a HÁZ, vagy LAKÓHÁZ, abszolút szimbiózisban a környezetével és a felé tartó építészeti elvárásokkal.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 Nemzeti Kiválóság Program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Irodalom

- [1] dr. Medvegy Gabriella: *Pueblo lakóházak Új-Mexikóban*, Építészfórum, 2013.09.17, teljes cikk
- [2] dr. Hutter Ákos, dr. Getto Tamás: *Malom – Ötletterv a 2015-ös Milánói Expo hazai pavilon épületére*, első díjas pályamű, 2014.